Istoriograful Gheorghe Şincai văzut de Lucian Blaga şi David Prodan

Dr. IONUŢ - CONSTANTIN ISAC
Institutul „George Barit," Cluj-Napoca

Moto:

„Dar cine să nu considere cu admiraţie pe acel tragic luptător pentru drepturile
neamului său care este Gheorghe Şincai...!".
Nicolae Iorga

Figura istorică a lui Gheorghe Şincai (1754-1816) comemorată astăzi, la 250 de ani de la naştere, se prezintă ca impresionantă şi pilduitoare, atât datorită priorităţilor sale ştiinţifice istorico-filologice (prima colecţie de documente privind istoria românilor şi prima gramatică tipărită a limbii române), cât şi prin faptele sale culturale şi educative practice; întemeierea a circa 300 de şcoli rămâne o ispravă extraordinară pentru acel timp, un veritabil record, greu de egalat chiar astăzi! Dar, ce poate fi mai emoţionant decât acel obicei al lui Şincai de a-şi purta cu sine permanent manuscrisele, „*ca şi cum şi-ar fi purtat propria sa viaţă, material şi simbolic obiectivată, pe umeri*", după o sugestivă caracterizare blagiană. Opera sa istorică a atras atenţia unui număr mare de iluştri istoriografi şi oameni de cultură români, dintre care i-am selectat pentru intervenţia de faţă pe Lucian Blaga şi David Prodan.

Asupra muncii şi operei istoriografice a lui Şincai, exegeza contemporană s-a pronunţat în sensul valoric al **permanenţei**, fiind totodată observat faptul că se impun noi cercetări şi interpretări, întrucât „*...istoriografia a stăruit mai cu seamă asupra aspectelor ideologice iluministe, accentuate disproporţionat în raport cu aspectele erudite ale scrierilor sale istorice*", îndemnul fiind lansat spre cercetarea operei lui Şincai „*din unghiul realităţii istoriografice erudite care a continuat să supravieţuiască în confruntare cu istoriografia filosofică*"[20]. Evidenţierea profilului iluminist al cărturarului român face în mod necesar apel la analiza structurilor istoriografice complexe, în care genul barocului şi Contrareformei se prelungeşte în demersurile epistemo-metodologice ale şcolii de la Göttingen. Astfel, „*...o*

[20] Vezi P. Teodor, ***Gheorghe Şincai: erudiţie şi istorie***, în ***Interferenţe iluministe europene***, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 145

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)

examinare a scrierilor sale istorice din unghiul spiritului erudit şi, nu în ultimul rând, din a etapelor pe care căutările lui le-au străbătut, precizează aspecte de natură să-l integreze în climatul istoric căruia i-a aparţinut"[21].

Din perspectiva eseului istoriografic al culturii din Transilvania epocii moderne, L. Blaga remarcă mai întâi profilul spiritual al gânditorului din Râciul de Câmpie: „*Formaţia lui Gheorghe Şincai, la fel ca a tuturor reprezentanţilor de frunte ai Şcolii ardelene, a fost teologică. Dar însoţită în permanenţă de un lucid spirit critic. La fiecare pas şi de toate părţile, teologia lui Şincai, ca şi a confraţilor săi, apare limitată în chipul cel mai hotărât de idei luministe. Ea e lipsită de orice urme de fanatism, ea e liberă de orice exclusivism dogmatic. Mai mult în unele sectoare ale ei, ea apare măcinată de critica cea mai caustică*"[22]. Pentru că, autorul ***Cronicii***, a alcătuit, de fapt, nu numai o istorie a românilor din Transilvania, ci o istorie a **tuturor** românilor; el a parcurs un enorm material istoriografic, mergând mereu la textul documentului, dând dovadă de un extraordinar **spirit critic,** chiar dacă concluziile sale sunt, uneori, discutabile. În acest sens, opera sa a fost apreciată de E. Quinet, care l-a situat pe Şincai printre creatorii şcolii istorice a secolului al XIX-lea[23].

În mod particular, istoriograful Şincai îi reţine atenţia lui Blaga cu referinţele numeroase la **istoria confesională** (papalitate, biserica Romei, „unirea" cu catolicismul, iezuiţii ş.a.), urmărind prin satira cu tentă incoruptibilă la adresa abuzurilor clerului, acea „umanizare a creştinismului instituţional",

---

[21] ***Ibidem***, p. 146

[22] Vezi L. Blaga, ***Gândirea românească din Transilvania în secolul al XVIII-lea***, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1966, p. 172-173

[23] L. Blaga, ***op. cit***., p. 180; P. Teodor, ***op.cit***., p. 146: „*Scriind luminoase pagini despre români şi istoria lor, în 1857 Quinet a evidenţiat meritul lui Şincai în istoriografia română, considerat ca unul ce a produs prin opera lui capitală, Hronica românilor şi a mai multor neamuri, o schimbare radicală, făcând ordine acolo unde a domnit haosul. Numit Muratori al românilor, istoricului român i se fixează locul în istoriografia naţională şi caracterul savant al operei sale*". Interesul particular faţă de istoria naţională şi universală îşi are la Şincai – asemenea generaţiei sale iluministe – o motivaţie aparte: „S*-ar părea...paradoxal faptul că în calitate de bărbaţi puternic implicaţi în idealurile iluminismului, intelectualii români au acordat o atât de mare atenţie trecutului. Iluminiştii din Occident aveau tendinţa de a repudia istoria... Pentru iluminismul Europei răsăritene, a cărui naţiune era încă împărţită, sau supusă unei puteri străine, trecutul era deseori superior prezentului. Bulgarii au descoperit în trecut o Bulgarie puternică şi independentă, iar sârbii un imperiu egal cu acela al Bizanţului, în timp ce românii descopereau în trecut nu numai egalitatea lor cu celelalte naţiuni ale Transilvaniei, ci de fapt superioritatea faţă de ele*" (K. Hitchins, ***Conştiinţă naţională şi acţiune politică la românii din Transilvania (1700-1868)***, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987, p. 68).

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)

indiferent de particularitatea concretă a cultului religios (ortodoxie, catolicism, protestantism). Cu deosebire atunci când vine vorba despre ordinul iezuit, verva ironică a lui Şincai devine sarcastic-acidă, făcând cu argumentul de rigoare (documentul cuprinzând reguli secrete pe care Ştefan Borgia i le-a încredinţat la Colegiul „De Propaganda Fidae" din Roma) un portret destinat posterităţii, ipoteticului cercetător care se va interesa peste timp de un atare subiect: „*...aceştia* [iezuiţii – n.ns.] *au fost un cin călugăresc urzit de Sfântul Ignatie Loyola Spaniolul, cu puţin după ce au început Martin Luther în anul 1517 a-şi semăna eresul, în care cin nu se primea alţii, fără numai aceia, cari erau foarte de mare talant, au de mare viţă şi bogat neam, au prea formoşi* [frumoşi – n.ns.]; *cu care trei lucruri avea între sine pre cei mai zdraveni oameni, pentru că cei cu mintea mare străbătea toate, cei de neam mare plinea toate prin rudeniile sale, cei formoşi era văzuţi la toţi şi mai ales la femei, prin care apoi lucra cum vrea (sic!)*"[24].

Critica instituţiei religioase, cu deosebire a bisericii catolice, poate părea paradoxală din partea unui reprezentant al clerul „unit". Prin observaţia că Şincai („unitul") reuşeşte să-şi păstreze obiectivitatea fie şi în chestiunile istorice delicate pentru o conştiinţă catolică, observând, de pildă, fenomenul unirii „cu ochi de laic", Blaga se opreşte asupra acestei situaţii, caracterizând-o astfel: „*Atitudinea de frondă Şincai şi-o manifesta ... în primul rând faţă de biserica romană, instituţie în care el vedea desigur cea mai ofensivă formă pe care poftele de dominaţie ale câtorva asupra oamenilor şi popoarelor o îmbrăcau în numele ideii creştine ... Gheorghe Şincai profesa însă un creştinism ecumenic* (subl.ns.), *pe care-l dorea cât mai umanizat, potrivit învăţăturii nefalsificate a întemeietorului ... El se distanţează lăuntric faţă de creştinismul instituţional, de forme concrete, care de atâtea ori s-a pretat să se transforme în mijloc de asuprire a oamenilor ... Grija lui Şincai era pentru «prezentul» său, una singură şi anume aceea ca românii să nu ajungă a fi asupriţi tocmai cu ajutorul «unirii». De aceea el îndeamnă pe uniţi să se ţină de obiceiurile lor «răsăritene». În aceste obiceiuri răsăritene Şincai vedea, în condiţiile istorice de atunci, o garanţie a unităţii poporului român din Transilvania*"[25].

---

[24] Gh. Şincai, ***Hronica românilor şi a mai multor neamuri...***, ed. a II-a, vol. II, Bucureşti, 1886, apud L. Blaga, ***op. cit.***, p. 174

[25] L. Blaga, ***op. cit.***, p. 175, 176. În literatura mai recentă, paradoxul a fost discutat de K. Hitchins, ***op. cit.***, p. 68: „*Clain, Şincai şi Maior, ca membri ai clerului unit, lucraseră cu sârg, fiecare la timpul său pentru a sprijini unirea cu Roma ... ei au rezistat tuturor strădaniilor ierarhiei clericale romano-catolice şi a propriului lor episcop de a latiniza ritualul bisericesc şi conducerea bisericii unite. Ei se temeau că abandonarea ritului grec îi va înstrăina irevocabil de fraţii lor ortodocşi. Astfel tocmai în creşterea conştiinţei naţionale se găseşte explicaţia paradoxului aparent că deşi ei au încercat prin toate mijloacele posibile să demonstreze originea romană a poporului român şi provenienţa latină a limbii lor, în acelaşi timp s-au opus oricărei încercări de a face biserica lor mai romană şi latină*".

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)

Perspectiva politică proiectată asupra faptului istoric îi permite lui Șincai incursiuni în „zone interzise" sau prohibite în mod obișnuit istoriografului, cum ar fi aceea cunoscută în epistemologie prin problema **enunțurilor contrafactuale** (mai simplu spus, „*ce ar fi fost dacă lucrurile s-ar fi petrecut altfel*?"). De pildă, tratând despre problema unirii românilor din sudul Dunării cu Patriarhia Romei în anul 1202, sub domnia lui Ioniță, Șincai opinează că, dacă aceștia ar fi rămas uniți cu biserica Romei, ar fi beneficiat de o mai bună apărare în fața influențelor grecești[26]. Uneori, în dorința de a trage concluzii favorabile ideilor originii latine a poporului român, respectiv emancipării românilor și recunoașterii lor ca națiune distinctă, Șincai va forța interpretările date unor celebre și cruciale evenimente istorice, cum ar fi căderea Constantinopolului (1453). Își exprimă regretul pentru prăbușirea Imperiului roman de răsărit, fapt de pe urma căruia au profitat grecii, „*...carii fără vreo cădință* [temei – n.ns.] *și numai cu vicleșug au răpștit* [răpit – n.ns.] *împărăția, ba încă și numele dela noi...*"[27] . El „*...cade victimă viziunii mărețe întru care se întărâtă, iar gândurile lui iau întorsături ciudate. Moștenitorii legitimi ai Imperiului roman de răsărit ar fi românii, iar nu grecii! La o asemenea interpretare a istoriei, Șincai recurge nu o singură dată în lupta ce se simțea obligat să o dea împotriva grecismului, de care el vedea amenințat poporul român, atât cel din sudul Dunării, cât și cel din Principatele Române. Cu aceasta învățatul apuca pe drumul excrescențelor vizionare, luându-și în răspăr bunul-simț istoric, de care totuși a dat atâtea dovezi în cercetările sale*"[28].

Blaga surprinde, de asemenea, contribuția lui Șincai la redactarea ***Supplexului*** de la 1791, precum și dialogul critic cu adversarii ideilor acestuia, pe fundalul atmosferei de restaurație a erei post-iozefiniste („intersecție între lumină și întuneric"). Îl recomandau pe Șincai, în acest sens, însemnările din ***Cronică*** pe marginea situației țărănimii române (și a românilor, în general) după 1437, când servituțile iobăgești s-au extins treptat, atingând proporții enorme; el scrie, de pildă, referitor la anul 1514 că „*proștii* [iobagii – n. L.B.] *la atâta agiunsese pe vremea mea, de se vindea ca dobitoacele fără de loc, nu cu locul pe carele lăcuiau, împreună; afară de slujbele, care le făceau domnilor pământești, începând de luni până sâmbătă seara, în toată săptămâna preste tot anul, dumineca fiind că alta nu se putea lucra, domnii cei pământești, pre iobagii săi îi trimiteau cu cărți pre la alți domni. Preoții românești trebuiau să dea dajdie domnilor pre an și să le crească și hrănească câni; pre feciorii lor îi răpeau de la învățături și făcându-i curteni îi sileau să-și mute legea și credința*"[29]. Or, tocmai acest an 1437 este unul de răscruce, întrucât –

[26] L. Blaga, ***op. cit***., p. 176.

[27] Gh. Șincai, ***Cronica românilor*** (ediție îngrijită de F. Fugariu), vol. II, Editura Minerva, București, 1978, p. 153.

[28] L. Blaga, ***op. cit***., p. 179.

[29] ***Ibidem***, p. 236.

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)

arătau suplicanţii – până atunci naţiunea română s-a aflat pe poziţii de egalitate în drepturi cu naţiunile regnicolare; pentru acest fapt, se cere „reintegrarea" ei în drepturi egale, întrucât ea nu a decăzut din aceste drepturi prin lege, ci datorită vicisitudinilor vremurilor.

„*Marii cercetători ai trecutului istoric, un Samoil Clain, un Gheorghe Şincai, pătrunşi de pasiunea egalităţii, au găsit, şi în calitatea lor de istoriografi, modul de a proiecta în trecut anume postulate ale sentimentului egalitar ce-i însufleţea*"[30], scrie Blaga. Dar, cu toate că sprijinit pe principiile **dreptului natural** şi cel al **echităţii sociale**, ***Supplexul*** reprezintă o concesie făcută circumstanţelor istorice, „*un maximum, ce se putea pretinde*" în vremurile când deţinătorii puterii politice şi economice în stat căutau reinstaurarea regimului feudal. Neputând depăşi limitele reformismului iozefin şi lipsită de o bază socială pentru succesul în confruntarea cu nobilimea, generaţia Şcolii ardelene şi a Supplexului va căuta să domolească atmosfera explozivă din sânul ţărănimii, prin îndemnuri la liniştire (de exemplu, în cazul răscoalei lui Horia).

Atât datorită coordonatelor generale ale abordării blagiene, cât şi analizei de detaliu, figura istoriografului Gheorghe Şincai apare încadrată liniei de scriitură eseistică deosebit de rafinată, specifică marelui filosof român, confirmându-se mai vechea apreciere de ansamblu a lui G. Ivaşcu, în sensul că: „***Gândirea românească din Transilvania în secolul al XVIII-lea** este, în primul rând, un „eseu", nu o cercetare savantă ... Ea este o carte de „talent" şi nu de „erudiţie", cu meritul incontestabil de a se ridica peste amănunte, a nu face simplă factologie şi documentaristică goală*"[31].

Vorbind la ceas aniversar despre Gheorghe Şincai, D. Prodan îl portretizează psihologic în manieră lapidară şi sugestivă: „*Fire agitată, a avut o viaţă agitată. Temperament deschis, cu sufletul pe buze, dar şi pasionat, exaltat, a putut stârni mari prietenii, dar şi mari duşmănii. În agitata-i viaţă a avut parte din plin şi de unele şi de altele. Un temperament ca al lui putea mâna la mari creaţii, dar şi la mari decepţii. Viaţa-i astfel e cutreierată de mari satisfacţii, dar şi de nelinişti, de nesiguranţă, de mizerii, multe mizerii. Au fost acestea pe măsura misiunii pe care şi-a luat-o, de a lupta pentru ridicarea la lumină, la drepturile care i se cuveneau neamului său oropsit, de a înfrunta duşmăniile care-l copleşeau. Dar au mai fost şi pe măsura duşmăniei oamenilor, stârnită de chiar temperamentul şi personalitatea sa*"[32].

Formarea complexă şi pe multiple planuri a tânărului istoriograf Şincai în „cetatea eternă", ca vrednic cercetător al izvoarelor, stimulează comentariul

---

[30] ***Ibidem***, p. 121.

[31] G. Ivaşcu, prefaţă la L. Blaga, ***op. cit.***, p. 9

[32] D. Prodan, ***Gheorghe Şincai*** (cuvânt comemorativ ţinut la Academie, la comemorarea a 150 de ani de la moarte), în ***Din istoria Transilvaniei. Studii şi evocări***, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1991, p. 314.

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)

laudativ al lui D. Prodan: „*La Roma îl atrag orizontul larg al culturii europene, vraja «luminilor», ştiinţa, filosofia. Îl copleşesc cu deosebire vestigiile Romei antice, monumentele ei şi, inevitabil, Columna lui Traian. Îl atrage mirajul măririi «strămoşilor». În mintea lui pasionată, locul misiunii sale religioase îl ia tot mai mult cea naţională, la orizont se conturează ridicarea poporului său oropsit. De pe acum e cucerit de gândul de a pune în mâinile neamului său arma puternică a istoriei sale, de a o cuprinde în toată vastitatea ei. De pe acum începe să caute, să strângă cu sârguinţă de albină tot ce spun cărţile, documentele despre această istorie*”[33]. Folosind disciplinele auxiliare ale istoriei, Şincai continuă să desfăşoare mari eforturi de documentare şi interpretare istoriografică la Viena, unde consultă şi texte de cronici româneşti şi ***Istoria domnilor Ţării Româneşti***, „*ca să pot scrie frumos istoria Daciei noastre*” – va spune el.

Opera istorică a lui Şincai (în special ***Cronica***) nu reprezintă un exerciţiu de erudiţie, ci constituie fundamentul luptei românilor pentru recunoaştere între celelalte naţiuni şi drepturi egale cu acestea. „*Materialele ei s-au strâns cu pasiune din toate părţile, ea s-a clădit cărămidă cu cărămidă o viaţă de om ... Era prima încercare de a clădi istoria întregului popor român, până la cele mai îndepărtate ramuri ale lui, pe documente. Şi, mai ales, de a o clădi unitar, prezentând simultan, an de an, desfăşurarea ei pe întreagă aria lui. Ne impresionează şi azi numărul autorilor, documentelor pe care Şincai şi-a clădit opera*”[34]. „Istoria arhivistică” trebuie înţeleasă şi judecată la nivelul ştiinţei istoriografice şi a imperativelor momentului în care a fost redactată. Asemenea celorlalţi corifei ai Şcolii ardelene, obligat de circumstanţele şi imperativele social-istorice ale epocii, Şincai nu a atacat probleme de detaliu, monografic-analitic, ci frontal-sintetic, global. Din acest motiv, Micu, Şincai sau Maior nu scriu monografii sau istorii ale românilor din Transilvania, ci istorii ale întregului popor român, chiar ale centrului, sud-estului Europei şi Orientului apropiat. „*Complexitatea şi urgenţa nevoilor poporului lor, mijloacele lui reduse, condiţiile lor de studiu, nu le lasă nici posibilitatea, nici timp pentru specializare. Ei trebuie să facă de toate, să răspundă cât mai prompt la toate. Ei nu sunt şi nu puteau fi obsedaţi nici de grija «originalităţii». Sunt pionierii unei prime urgenţe, şi prima urgenţă nu e o cultură «originală», ci cultura pur şi simplu*”[35]. Chiar exagerările în sensul originii pur romane a românilor ş.a. în repertoriul argumentelor (latinitatea, romanitatea, vechimea şi continuitatea, drepturile istorice) sunt scuzabile pentru scopul urmărit, care nu este numai unul ştiinţific, ci şi naţional – întărirea poporului român în conştiinţa de sine, a dreptului la viaţă proprie, el având nevoie de „*stimule cât mai puternice, de titluri cât mai înalte, de arme cât mai lucitoare*”.

[33] ***Ibidem***, p. 315.
[34] ***Ibidem***, p. 324.
[35] ***Ibidem***, p. 322.

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)

Textele ***Cronicii*** dovedesc grija lui Şincai pentru soarta celor mulţi, eforturile sale de luminare a poporului, de a-l apropia de ştiinţă şi cultură, în scopul ameliorării condiţiei sale. Românii „*au jemut sub tiranie*" până în anul 1785, „*când s-au milostivit augustul împărat Iosif II a strica iobăgia …*". El avertizează: „*Vezi, socoteşte şi judecă ce vreau arhiereii aceştia? Să te înveţe să-ţi prindă partea pre lumea aceasta, au să te ducă la ceruri? Nu crede, o, române! pentru că numai punga ta o voiesc ca să-şi umplă pungile lor, şi tu rămâi rob acelora pre carii mai marii tăi i-au stăpânit oarecând. Deşteaptă-te, drept aceia, o, iubite neam al meu şi ai minte*"[36].

Implicarea lui Şincai în ***Supplex*** se face de pe poziţii iozefiniste apologetice, contrastante atmosferei de contestare a reformelor defunctului împărat, impregnată de „naţiunile" recunoscute oficial. Deceniul iozefinist fusese, prin actele politice imperiale, unul de noi posibilităţi pentru români, prin desfiinţarea parţială a servituţilor feudale (Iosif fiind împăratul „*sub care au resufleţit românii şi eu atunci înflorind mult puteam*"), fapt pentru care Şincai, alături de alţii, se va implica pe larg în apărarea şi în polemicile ulterioare, declanşate de memoriu.

Printr-o analiză minuţioasă a documentelor ulterioare ***Supplexului*** (memoriul lui I. C. Eder, dizertaţia lui M. Bolla etc.), D. Prodan punctează dezbaterea în contradictoriu prin cântărirea atentă a argumentelor şi contraargumentelor (originile poporului român, vechimea, continuitatea, situaţia de drept din trecut), relevând locurile în care transpare erudiţia neîndoielnică a lui Şincai (***Widerlegung*** ... şi ***Responsum*** … la lucrarea lui Eder) – armă de temut faţă de tonul ironic-ridiculizant, dar nu lipsit de spirit critic, al detractorilor pretenţiilor româneşti: „*De la început o încărcătură de nume de autori vechi şi mai noi, laici şi bisericeşti, latini, bizantini, occidentali, chemaţi să depună mărturie pentru autohtonia, continuitatea românilor în Dacia. O erudiţie de care numai Şincai era în stare, prin bogăţia investigaţiilor sale pentru* ***Cronică***"[37]. Chiar exagerările, dintr-un exces de bune intenţii, sunt recognoscibile: românii se ascund până şi sub numele cumanilor, datorită mutării lui **r** în **c**; voievodul Basarab este învingătorul lui Carol Martel (!) ş.a. Originile romane ale poporului român sunt cu atât mai înalte cu cât sunt mai „curate".

---

[36] ***Cronica*** ..., II, p. 214-215, apud D. Prodan, ***Supplex Libellus Valachorum. Din istoria formării naţiunii române***, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, p. 262.

[37] ***Ibidem***, p. 84. Este vorba de ***Widerlegung der zu Klausenburg 1791 über die Vorstellung der Walachischen Nation herausgekommenen Noten***, respectiv ***Responsum ad Crisim Josephi Caroli Eder în Supplicem Libellum Valachorum Transylvaniae iuxta numeros ab ipso positos*** – ultimul atribuit lui Gh. Şincai de P. Teodor.

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)

În pofida unor exagerări şi interpretări eronate (cele mai multe fiind datorate nivelului ştiinţific al momentului), contribuţia lui Şincai la dezvoltarea scrisului nostru istoric este excepţională: îmbogăţirea fără precedent a informaţiei, structurarea acesteia prin spiritul critic-erudit, respectiv integrarea imaginii istoriei româneşti în fenomenul istoric european. El a prefigurat sinteza istorică naţională, făcând ulterior posibil progresul studiilor istorice în sec. al XIX-lea.[38] Trecând în revistă nume de istorici celebri care au preţuit lucrările iluministului român (Kogălniceanu spusese că, până când ***Cronica*** nu va fi publicată, românii nu vor avea istorie), D. Prodan apreciază că „*Opera lui Gheorghe Şincai, chiar supusă focului criticii moderne, nu ne-a rămas mai puţin preţioasă. În perspectiva timpului figura lui Şincai a devenit mai reală, dar a crescut mereu*"[39].

Gheorghe Şincai – the Historiographer Seen by Lucian Blaga and David Prodan

Abstract

Gheorghe Şincai represents a permanent source of interest, not only because of his works, but also because of his entire activity, both as a teacher and as a forerunner of Romanian schools. His works are still studied today from different perspectives, because it is considered that Şincai continues to amaze us.

Lucian Blaga studied Şincai from the perspective of historiographic essay; besides of his theological education, Şincai proved himself to be a very critical spirit; he did never hesitate to criticize the church, especially the Catholic one. Blaga also refers to Şincai' contribution in ***Supplex*** editation, in 1791, and to his critical dialogue with its oponents.

On the other hand, David Prodan refered to Şincai – the man and his life. He insisted on particular aspects of Şincai' s life and considered that Şincai had lived a difficult life because of his temperament, because of his passion for truth; a life like his could easilly lead to great achievements or to terrible disappointments. Prodan also emphasize Şincai superior education, his capacity of work and his determination to change something in his people' s life.

[38] P. Teodor, ***op. cit***., p. 153, 155.

[39] ***Ibidem***, p. 325.

BDD-A19319 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:46:18 UTC)